

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl., 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Sibiu, 7 Februarie, 1896.

Duminea trecută a trecut o jumătate de secol, de când grația Monarhului de atunci a dat bisericii ortodoxe din patria noastră dreptul de a fi și ea liberă, de a fi recunoscută deopotrivă cu celelalte biserici recunoscute din patria noastră.

Abia de o jumătate de secol au străbătut și în patria noastră rațele sôrelui libertății în cele confesionale, ca apoi cu 4 ani mai târziu s-a cadă lanțurile robiei și de pe poporul nostru român, și s-a deschis calea la drepturile naturale, pe care buna natură i le-a dat dela facerea lumii, și religieuna creștină de ani aprôpe 2000 le predică.

Dinastia de Habsburg, grația Monarhului, curtea din Viena a dat libertatea și egalitatea bisericii ortodoxe în 3/15 Februarie 1846, tot ea ne-a asigurat libera dezvoltare bisericăscă națională după suprimarea revoluțiunei până la inaugurarea erei constituționale, ea ne-a redat și metropolia îngropată deodată cu apostatia metropolitului Atanasie.

De aici eterna noastră recunoștință către casa domnitore, de aici neclătita noastră credință și loialitate către gloriosul tron al Maiestății Sale Monarhului, de aici speranțele noastre în firmitatea simțului de dreptate și nesecata bunăvoință a coronei față cu biserica noastră ortodoxă orientală.

Nu este și, în care biserica noastră ortodoxă se nu ridică rugăciuni pentru persoana sacrosanctă a preabunului Monarh, pentru dinastie, pentru curtea și ostașii lui.

Cuvine-se ca simțului de recunoștință, de credință și alipire a Românilor ortodocși către tron și dinastie să-i dăm expresiune la toate ocaziunile binevenite, ca să se știe, că speranțele noastre în cele bisericăscăscă naționale sunt legate în special de dinastie, de tronul gloriosului nostru monarch.

Cuvine-se ca față cu cultul lui Kossuth, care glorifică revoluțiunea și

detronarea casei de Habsburg să înțonăm noi Românii ortodocși cultul către dinastie, cultul către corônă, căci biserica noastră la corônă totdeauna a întîmpinat părinteșca bunăvoință.

Ortodocsismul nostru și în această se-și afle manifestățiunea sa, să fie un ce special al bisericii ortodoxe cultul de fidelitate și alipire către casa domnitore.

Și mai ales să o facem această în aceste zile de grea cercare pentru biserica noastră, când pentru restabilirea bunelor relațiuni conturbate prin acte de violență ale curentului de aji, va trebui să întrevină aji-mâne înțelepța și prevădătoră politica a coronei.

Diariul „Dreptatea” din Timișoara în numărul său de Duminecă publică cerculariul metropolitului Raiacici, cu care a vestit el clerului și poporului ortodox de sub stăpânirea sa ridicarea bisericii ortodoxe din robie.

Din acest cerculariu la locul primbate la ochi nespula bucurie, care a pătuns inima celui prelat, când și-a vădut biserica sa ridicată la o pozițiune cu celelalte biserici creștine din patrie.

Paralel cu acea nespulă bucurie merge recunoștința către prea bunul monarch, pentru acest mare dar, cu care a fericit pe credincioșii sei ortodocși.

De ani 50 biserica ortodoxă din patria noastră nu mai e robă, ci slobodă, sau cu cuvintele metropolitului Raiacici vorbind, „ea nu mai este mamă lăcră mând, ci nevastă bucurăscă”.

De ani 50 ni s-a redat libertatea în cele confesionale, ca să ne putem și noi dezvolta, să ne putem consolida în cele bisericăscă.

Și aji după ani 50 pepturile noastre sunt pline de recunoștință către dinastia de Habsburg, care cu un cuvânt puternic al împăratului de atunci Ferdinand, a putut să facă, „ceea ce n'a putut să facă puterile întregi crăiesci, dieta”.

Și aji cu devotament și speranță privim spre dinastie și tron, de unde asupra bisericii ortodoxe s'a vârsat binele, de care și aji ne bucurăm.

Să ne manifestăm recunoștința noastră pentru darurile, de cari am fost părtași, să ne fie calde speranțele pentru nouă daruri dela tron, care deopotrivă voesc binele tuturor popórelor.

Întăresce Dómnă curtea și tronul și credința noastră ortodoxă în vécul vécului.

Revista politică.

În cercurile parlamentare se manifestă tot mai puternic dorința deputaților de a se disolva dieta ungurăscă. Serie „Magyar Ujság”, că opoziția simte, că se clatină terenul sub picioarele ei și caută, să recucerească districtele, cari le-a pierdut, descriind cu colorile cele mai negre afacerile scandalóse. Pentru că însă nu poți lucra cu un parlament, care numai scandalul face, să trăgăneză și votarea bugetului, un fapt, care la rëndul său aduce pagube enorme economiei poporului. Tocmai din aceste motive e posibil, ca să avem la primăvară alegeri nouă. De altmintearea cu proesima ocazie va adresa opoziția prin un reprezentant al său o întrebare în această cestie ministrului president Bánffy.

După „Budapesti Hirlap” guvernul nici nu se gândesce la o disolvare pretimpurie a dietei, să gândească însă la o prelungire a acesteia încă pe două luni, care s'a făcut necesară prin trăgănarea votării bugetului. Camera, dacă nu se va grăbi cu lucrările, ei, va fi întrunită și pe timpul milleniului. — Mai probabilă e ultima versiune. Guvernul de sigur, că nu se învoiesce cu disolvarea camerei tocmai acum în prejma celei mai mari sărbători exclusiv magiare. Mileniu și parlament disolvat ar fi două noțiuni contradictorie opuse; deși, în urma grozavelor scandaluri, cari se petrec, o disolvare ar fi inevitabilă. Și dacă s'ar face, pe noi românii cum ne-ar găsi alegerile generale? Nepregătiți de tot și învâjbiți așa de rău, încât n'am ști, ai cui

suntem și ce să facem. Vai de ori și care popor, care e condus în treburile lui politice de ómeni nepricepători și exclusiv egoiști! Marea cauză națională pe buze, de fapt a cincia rôtă la car. Trist, dar adevărat!

* * *

La deschiderea noului club catolic din Pojon au asistat și conducătorii partidei populare clericale, contele Nicolae Moriz Esterházy și contele Ferdinand Zichy. Amândoi au ținut la banchet discursuri lungi, în cari s'au dat ca luptători pentru tron și altar ba au pledat chiar pe față contra legilor politice bisericăscă sancționate și puse deja în aplicare. Contele Esterházy a strigat: „Revisuirea acestor legi nu va dispărea nici odată dela ordinea țilei etc”, pe când Ferdinand Zichy caracterisă puterea regelui, naționalitățile, religieuna și libertatea, ca absolut periclitată prin guvernăntii actuali. De câte ori cetim vorbe d'acestea late și frumoșe, ne aducem aminte de cuvintele lui Talleyrand: Ddeu i-a dat omului limbă, ca să-și ascundă gândurile; când n'ar fi Esterházy și cu Zichy mai întâi magiari, apoi romano-catolici ai mai dice, dar așa, pân' nu vom vedea, nu le mai credem absolut nimic.

* * *

În Austria s'au terminat sesiunile dietelor provinciale. Tabloul, cel prezentă desbaterile parlamentare din cele 17 diete, e cât se poate de caracteristic. Precum am vădut din numărul trecut al diariului nostru, toate aceste diete s'au întrunit într'un acord perfect asupra unei cestiuni. Tóte fără deosebire s'au pronunțat contra pactului cu Ungaria. — Cum am accentuat cu altă ocaziune în Austria domnesce cu multă putere un spirit antimagiar. Ia succes spinitismului și clericalismului se-l cultivate așa de bine, încât astăzi nimenea nu-l mai poate nega.

În cele dintâi ședințe ale Reichsrathului austriac — cel mai înalt

FOIȚA.

O zi istorică în viața bisericii gr.-or.

— Un cerculariu bisericăsc. —

Astăzi, în 14 Februarie n. se împlinesc cincideci de ani de când biserica greco-orientală din Ungaria a fost ridicată la rangul care-i compete, și a fost pusă în sinul celorlalte biserici recepte din Monarhie.

Multe lupte și mari opintiri vor fi avut pe vremile acelea capii bisericii greco-orientale, până li-a succés esoperarea acestui favor, dat din partea împăratului Ferdinand. Mare li-a fost însă și bucuria, când și-au vădut visul realizat, dorințele împlinite și va du bisericii pusă sub conducerea lor, ridicată dintr'odată. Până aci biserica răsăritului era numai tolerată în Ungaria; era „robă” și nu „stăpână”. Fiii bisericii erau nisce orfani, fără sprijin, fără ajutor, pe cari împăratul Ferdinand i-a luat sub protecțiune. Se poate, că din propriul indemn, dar se poate și silit de unele împrejurări. Cestiunea această nu o discutăm de astădată. Lăsăm însă să urmeze, ca act istoric, pastorala metropolitului Raiacici, adresată preoției și

poporului din incidentul acestui îmbucurătoriu eveniment. Eță cerculariul:

Iosif.

Din mila lui Dumnezeu dreptredinciosul arhiepiscop al Carloveșului și metropolitul nației sârbesci și romănesci în ținutul crăesc al Austriei și altor dreptredincioși fii aparținători de biserica răsăritului din Ierusalim, precum și al preasfinței ces. crăiesci și apost. Majestăți consilieriu din lăuntru.

Înalt preasfințitilor și înalt preacredincioșilor D. D. Episcopi, fraților a noștri în Christos, prea iubiților la tot clerul de ambele rënduri etc... binecuvântare și sănătate bună.

Prea iubiților!

Cu noi este Dumnezeu! auțiți până la marginea pământului, cu noi este Ddeu! Eță a răsărit nouă al sfintei bisericii noastre strălucitul sôre. Eță ne încăldi pe noi nouă și mult prețuita îndurare împăratăscă!!! Ce nu putură face toate ostenețele și puterile noastre. Ce nu putură face toate puterile întregi crăiesci, dieta, această eță făcu prebunul și stăpânitoriu nostru Ferdinand cu un cuvânt puternic al său, în chipul Făcătorului ceresc, care dișe să fie lumea și să facă.

Dișe să fie dreptate și dreptate să facă. El dișe: nu vreau să nu aibă și credincioșii mei supuși de legea răsăritului asemenea dreptăți, ca ceilalți locuitori ai crăimei mele Ungaria, și a celorlalte părți legate. Vreau ca și religieuna lor să fie asemenea celorlalte sub corônă mea ungurăscă. Acest puternic, acest drept, acest părintesc și de mare preț cuvânt împăratesc în 3-lea a lunei acesteia s'a făcut trup. Biserica drept credincioasă! de acum nu esci tu mai mult robă, ci slobodă, nu mai esci tu mama lăcră mând și derimată, ci nevastă bucurăscă. Prin brațul cel tare al preasfințitului împărat în sus ridicată și întărită. Fiii tăi nu sunt mai mult sêraci, ci fiii prea bunului tată, Ferdinand.

Fiiilor a dreptredincioșei bisericii! Sêrbilor, Românilor și Elinilor, și voi toate celelalte popóre, cari sub sceptrul împăratului Ferdinand pacea și libertatea sfintei religiiuni viețuiți, nu vă văitați, nici nu plângeți mai mult; înduratul împărat depune ocară de pe biserica voastră, șterge cumplitărele vădăre, caremi, vârsă în șterge voastră mângăiere. Ce mai putem mai mult nădăjdui dela un stăpânitoriu atât de bun, milostiv, drept și înțelept?!!!

Prea iubiților! Alergați la biserica lui

Dumnezeu, duceți acolo jertfele voștre; inimă curată spre mulțămire întră cei de sus lui Dumnezeu este, carele inima împăratului ține în mâna sa, și când veți aprinde jertfa voastră și va fi aceea Făcătorului ceresc spre împărtășirea duhovnicăscă, aprindeți de nou inimile voștre spre rugăciune și cereți cu lacrimi de bucurie dela prea îndurată dréptă a lui Dumnezeu, darul, sănătate, viață lungă și pacinică prea milostivului împărat și craiu al nostru Ferdinand, să-i supună sub picioarele lui pe tot vrăjmașul și să-i întăriască prea luminatul lui tron în vecii vecilor.

Dar' tie prea luminate, prea iubitele stăpânitoriu al nostru ce vom aduce, cu ce laude, cu ce cântări vom măști bunătața ta. Ce vom aduce tie pentru acest dar prețuit al dreptei tale părintesci? Ce putem noi sêracii da tie, care ai putere, domnie avuție de ajuns, care porți chipul lui Dumnezeu, care cu un cuvânt puternic milioane fericesci? Nici o limbă nu este de ajuns spre a înălța după cuviință mărire darului tău! Ci noi cei slabi și neputincioși îți aducem după pilda strămoșilor noștri chiar și viața noastră pe altariul jertfelor pentru tine, pentru tro-

corp legiuitor din Austria, — toate partidele au primit următoarea propunere de urgență: Guvernul austriac e provocat să abdică la timp pactul vamal și comercial cu Ungaria și să aibă grijă în legătură cu toate celelalte cestiuni, cari privesc pactul, ca cu ocazia unui pact nou vamal și comercial cu Ungaria, să apere în totă estensiunea lor interesele politice și economice ale Austriei și să se delature din fundament toate pagubele, cari s'au făcut în faptă prin esplicarea și aplicarea defectuoasă a pactului vamal și comercial de până acum.

Representanții diferitelor partide au vorbit cu mult foc contra pactului vechiu. În numele guvernului a răspuns ministrul de comerț, baronul Glanz. El a spus, că conform unei dispoziții din pactul existent, acesta poate fi abdicat la finea anului penultim; dacă nu va fi abdicat, atunci mai are valoare încă 10 ani de zile. Guvernul, conștient de marea responsabilitate, care o are cu privire la pact, a intrat deja în pertractări cu Ungarii. Guvernul intenționează, să termine aceste pertractări, înainte de a sosi termenul de abdicare, așa că interesele Austriei se fie pe deplin garantate. În cas, când aceasta nu va reuși, guvernul va face uz de dreptul, care-l are și va abdică pactul Ungurilor. (La aceste cuvinte întreg Reichsratul l'a isbucnit în aplause). În acest sens guvernul primesce propunerea făcută.

Reichsrathul austriac a primit cu unanimitate propunerea de urgență adresată în mod vădit contra ungurilor.

Așa dară, nu numai dietele provinciale, ci chiar și Reichsrathul austriac manifestă cu unanimitate în public spiritul antimagiar. În fața unei situații atât de pronunțate, aibă guvernul Badeni ori-câtă putere de conducere, trebuie să se lase a fi și el condus; pentru-că e evident, că un guvern, care luptă contra unui curent atât de puternic, manifestat atât de eloquent mai de totă suflarea austriacă nu poate să existe. Trebuie să plece sau să se plece.

Noi românii, prăbușiți în suferința de atâți amari de ani, numai bucura ne putem, când vedem că aproape întreaga Austrie oficială e nemulțămătură cu necruțătorii noștri asupritori. În spiritul antimagiar, care isvovoresce din dietele provinciale, ba chiar și din Reichsratul austriac, noi privim și trebuie să privim o rază de mântuire și pentru noi, mântuire care tocmai fiind-că e dreptă și echitabilă va trebui să se apropie odată. Istoria ne e martoră, că indiviși singuratici, ca și popore întregi au căzut tocmai

atunci când erau în vârful piramidei. Bun e Dumnezeu, va avea el grije și de sârmana noastră nație!

* * *

Nu e și lăsată de Dumnezeu, să nu ne uităm cu gelosie la naționalitățile din Austria. Cum se pot ele desvolta în individualitățile lor și cum guvernul vienez e silit vrând-nevrând să facă legi prin cari să satisfacă pretenziunile naționalităților. Ele unde și noi unde, și-ar veni să ăci cu Alexandri și să oftezi una bună de amarul suferințelor, cari le îndurăm pe nedrept Abia s'a deschis Reichsratul austriac și guvernul Badeni a venit cu un proiect de lege electorală prin care să largesce dreptul electoral. Ce mare diferență între Bánffy și Badeni, deși amândoi își încep numele cu litera B! Cel dintâi fuge de alegeri, al doilea alergă după legi electorale. Cel dintâiu asupresce fără milă naționalitățile, al doilea caută să le satisfacă dorințele. Noi cei din Ungaria pare, că n'am fi cetățeni cu drepturi sfinte, ci numai o turmă de sclavi, *misera plebs contribuens*. Dar nu va fi departe nici Nemesis!

Proiectul de lege electorală, prezentat de contele Badeni, are o însemnătate epocală pentru Austria.

Două întrebări ți se prezintă, când te gândești la el: Intâi: Că îi va succede guvernului sau nu, o întrebare, care e decizătoare pentru existența lui. Al doilea: Ce efect va face legea electorală aplicată asupra întregului caracter al parlamentului austriac. Acestă întrebare privesc viitorul parlamentarismului în Austria.

Două guverne au căzut până acum cu problema legii electorale și ceea ce face situația peste măsură de grea pentru guvernul Badeni, este situația politică de aici din Austria.

Mai întâi a fost contele Taaffe, care când n'a mai putut da nici înainte, nici îndărăt cu politica lui experimentală, a pășit cu legea electorală. El a căutat contra reprezentanților îndărjați ai grupurilor de interese un aliat în milioanele de oameni excluși din viața politică. Conducătorii grupurilor de interese au observat repede pericolul și au trântit pe Taaffe.

A venit alt guvern la putere: coalițiunea. Principiul acestuia a fost conservarea stadiului politic atât din punctul de vedere a partidelor liberale și conservatoare, cât și din punctul de vedere al naționalităților. Era vorba dar de neschimbare, de *status quo ante*. O politică de feliul acesta, care ia ca steag legea electorală, n'are nici un sens, pentru că o lege electorală însemnează a priori desvoltare, schimbare progres, nu, staționare. A trebuit deci, ca și al doilea guvern,

care, vorbind adevărul, făcea numai paradă cu legea electorală, să se prăvăliască.

Acum e guvernul Badeni la rând. El nu e un guvern parlamentar în sensul strict al cuvântului, pentru că a fost chemat numai prin încrederea împăratului; acum cât de curând numai se va vedea, dacă o are și pe a țării. Ideea politică din proiectul lui Badeni este, ca ceea ce i s'a dat poporului în putere și influință prin reforme, să se valideze prin un număr potrivit de membrii și în parlament. Contele Badeni vrea, ca totalitatea cetățenilor să fie reprezentată în parlament! El însuși a dis în Reichsrath că „Tendința de căpetenie, a legii electorale este largirea dreptului electoral, prin care să se manifeste, cum se cuine individualitatea națiunilor conlocuitoare și a diferitelor provincii din Austria.“

De aceea el pe lângă cele 4 grupuri existente în parlamentul austriac a mai adăugat încă unul.

Acum sunt cinci și adică:

1. Grupul marilor proprietari.
2. Grupul orașelor.
3. Grupul camerelor de comerț și industrie.
4. Grupul comunelor rurale.
5. Grupul clasei generale de alegători. Până acum au fost în Reichsrath austriac 353 de deputați; după noul proiect ar mai intra încă 72 — din clasa generală a alegătorilor — dintre cari ar veni: 18 pe Boemia, 2 pe Dalmația, 15 pe Galizia și Lodomeria cu marele principat Cracovia, 9 pe Austria de jos, 3 pe Austria superioară, 1 pe Salzburg, 4 pe Stiria, 1 pe Carintia, 1 pe Krain, 2 pe Bucovina, 7 pe Moravia, 2 pe Silesia superioară și inferioară, 3 pe Tirol, și încă 4 pe alte provincii.

Deja din acest conspect se vede, cum vrea contele Badeni, ca fie-care provincie să fie și mai bine reprezentată în parlament.

Acesta este spirit liberal, care bine ar fi să-i succedă, dar nu ca la noi în Ungaria, unde guvernul Bánffy nu s'ar învoi, ca nici a ceea parte dintr'un deputat român transilvănean să fie reprezentată în parlament, necum atâți deputați, câți ar corespunde imensei populații românești. *O tempora, o mores!* Dar ér mă întorc și ăic: Va veni și vremea noastră bun e Dumnezeu!

Din parlamentul magiar.

Sedința dela 15 Februarie. La ordinea zilei continuarea dezbaterii speciale asupra bugetului ministrului de culte.

Primul vorbitoriu *Hortványi Iózsef*, accentuează caracterul catolic al universității

din Budapesta și protestează contra introducerii aversei aceleia în bugetul statului.

Várady Károly, *Sima Ferencz*, *Hévízy Lános* și *Holló Lajos* arată miseriile sistemului de învățământ la universități și necesitatea ridicării unei a treia universități.

Hock Lános (preot rom. cat.) după-ce face și el unele observări referitoare la universități, polemizează cu Pap Géza, luând în apărare celibatul și propunerea studiilor în limba latină la institutele clericale rom. cat. Observă înainte de toate lui Pap Géza, că densul, aderă Pap Géza e cel mai competent a vorbi despre celibat, deoarece e născut preot chemându-l *Pap*, dar dacă e atât de mare inimizt al celibatului, mai întâiu însuși ar trebui să eșecute legea, ce ar dori să se introducă contra celibatului (Ilaritate viuă). După aceste observări pline de umor, declară, că ștergerea celibatului poate fi o niune privată și a o susține din acest punct de vedere, se poate fără vătămarea principiilor de credință. Într'adevăr prin ștergerea celibatului interesele naționale magiare ar câștiga mult; nu se poate însă face aceasta, fără consensul bisericii. Bine ar fi când s'ar putea înțelni totdeauna interesele naționale magiare cu interesele bisericii. În principiu nici n'ee deschisă posibilitatea ștergerii celibatului, pentru-că acesta nu e cestiune dogmatică în biserica catolică, decin e nici cestiune de care nu s'ar putea atinge de loc. Imprejurările l'au născut și împrejurările îl pot și modifica. E cestiune numai de disciplină. Precum în evul mediu au fost preoți catolici căsătoriți, tot așa pot fi și în viitorul cel mai apropiat dacă vor permite această referință de disciplină ale bisericii; atunci însă va trebui să se schimbe și spiritul general al societății și va trebui restabilirea idealului antic al societății creștinești. Propunerea studiilor în limba latină la institutele clericale romano-catolice o justifică prin împrejurarea, că biserica romano-catolică nu e biserica națională având caracter universal și astfel are lipsă de o limbă unitară pentru provederea agendelor ei din totă lumea, apoi d. e. nici dogmatica ei nu are altă terminologie decât cea latină.

Holló cere ca la universități să se pună mai mare pond pe propunerea studiului din dreptul privat magiar.

După resolvarea câtorva cereri și după interpelațiunea deputatului *Kemény Pál* referitoare la licențiile pentru vinderea de beuturi, deputatul *Vajay István*, din incidentul pășirii afară din sinul bisericii catolice a profesorului *Posch Ienő* dela gimnaziul din Solnoc, și neîntrării aceluia în sinul nici unei biserici, face următoarea interpelațiune: Considerând la influința cea viuă și nemijlocită, ce eșerciază profesorul prin vederile sale intelectuale și morale, și prin modul de cugetare și simțire asupra elevilor săi; considerând la nelinisia ușor esplicabilă a

nul și casa ta și pentru apărarea sției coronei tale. Așa simțesc eu umilitul și nevrednicul arhiepiscopiu, așa simțesc tot creștinul pe care l'a alăptat și l'a hrănit dreptcredincioasă biserică a răsăritului, cu sftul său lapte. Noue tuturor ne este totdeauna în inimă și în gură: toate pentru împărat și pentru patrie, toate pentru religie și naționalitate. Aceste au adevărit de mii de ori părinții și strămoșii noștri, acesta suntem gata și noi în tot césul a adevărit.

Nu mă înșel, prea iubitorilor mei, că așa gândiți și cugetați, așa numai totdeauna să cugetați și să simțiți, așa să învățați și pruncii voștri. Numai prin acesta putem arăta mulțămirea noastră pentru darul cel mare al Maiestății Sale, și numai așa putem a ne învrednici și de alte părintești îndurări.

Atotputernicul Dumnezeu să întărească și înmulțască simțirile acestea în inimile noastre, să trimită darul său ca o rouă într'insle și să fie cu noi în toate zilele vieții noastre. Amin.

Dat în împărătesca resedeațională cetate Viena în 21 Februarie anul 1846.

Mai susnumitul și umilitul arhiepiscop și metropolit.

(„Dreptatea“.)

Iosif Raiarici.

Descoperirea profes. Röntgen.

Mare senzațiune a produs în cercurile științifice din totă lumea o broșură apărută zilele trecute în Würzburg ¹⁾, care tratăză despre o epocală descoperire, o descoperire, care va da un nou avânt științei medicale.

Deja în anul 1879 au produs experimentele cunoscutului chimist și fizic englez Crookes senzațiune nu numai în cercurile specialistilor, ci în toate cercurile societății. De mai bine de 20 ani (Gassiot 1854, Plücker și Geissler 1858) se scia că curențele potențate ale unui aparat de inducțiune trec prin o țevă de sticlă, în care aerul e subțiat până la 1/400 a desimii sale normale și produce în gazul subțiat foarte frumoase chipuri de lumină; curențele electrice intră și es prin două sîrme de platină topite în țeve, care sunt prevăzute une-ori cu diferite plăci din același metal. Cathodul apare incongiurat de o lumină blândă albastră-închisă; dela anodul ²⁾ însă se revarsă o lumină roșie ca

¹⁾ „Neue Strahlen“ von prof. Röntgen. Würzburg 1896.

²⁾ Cathod se numesce polul negativ, ér anod tsivi

florile de perseci prin întreaga țevă până aproape de lumina negativă

În curând însă a succes prin perfecționarea tulumbelor de argint viu a subția aerul în o astfel de țevă geissleriană la 1/1000000 parte a desimii sale originale. Acum se iviră în țeve fenomene cu totul deosebite și ne aseptate. Cu subțierea progresivă lumina pozitivă se retrage tot mai mult și dispare aproape de tot, ér lumina albastră negativă — lumina cathodică — se întinde tot mai mult până umple țeva întregă: pe când razele de lumină pozitivă, pe cât există, merg totdeauna dealungul eventualelor îndoituri ale țevii spre polul negativ, curentul de lumină negativă — razele cathodice — merge numai în linii drepte, care stau perpendicular pe suprafața cathodului, fără a considera cât de puțin poziția polului pozitiv. Un magnet însă, pe care îl apropii pe din afară de țeve, abate razele cathodice și le silesce în căi curbe.

Țevile, care arată aceste fenomene, se numesc de comun „țevile lui Crookes“. Aceste fenomene însă au fost descoperite deja mai înainte, 1869, de Hittorf, profesor în Münster și descrise detailat.

Pe când însă lucrările modestului savant german numai în cercurile specialistilor au aflat atențiunea meritată, Crookes a știut

să producă prin elegantele sale experimente foarte varii și frumoase fenomene și să câștige astfel interesul unui public numeros, cu atât mai virtos, fiind-că a încercat a esplica aceste fenomene, prin hipoteza senzațională, că gazul în țeve ar fi intrat în „a patra stare de agreațiune, în a materiei radiatōre“. Deși Crookes prin lățirea cunoștințelor despre lumina cathodică în cercuri mai mari și-a câștigat merite incontestabile, totuși s'ar părea just a numi țevile, în care se produc numitele fenomene, după adevăratul descoperitor, mai bine „țevile lui Hittorf“.

Razele cathodice sunt închise în țevea de sticlă; corpuri, pe care voim să le espunem influenței lor, trebuie dar închise în țeve Acolo, unde dau de păreții de sticlă, fac ca sticla să lumineze viu-verdu (fluorescintă), dar nu străbat prin ea. Numai de curând i-a succes (1893) lui Lenard în Bonn a lăsa razele să străbată și prin țeve. După ce Heitz aflase că plăci subțiri de metal sunt penetrabile pentru razele cathodice, Lenard a aședat în păreții unei țevi Hittorfiane o subțire placă de aluminium și prin această „ferestră“ întunecată în părete străbătăcios razele cathodice eșiau în aer, care producea o lumină difuză.

Astfel stă lucrul până la epocala des-

părinților credincioși și religioși pentru periclitatea simțului religios a celui mai scump tesaur al lor, a copiilor lor, conduși de un profesor, carele publice se declară pentru neconfesionalism și propagă îndoala în credință; de și statul prin lege chiar admite neconfesionalitatea, întrăbă pe dl ministru de culte: are cunoștință, că profesorul Posch Ienő, dela gimnasiul superior din Solnoc, a declarat la plebania rom. cat. din Solnoc, că necredând în nici o religie, se face neconfesional. Are intenție dl ministru de culte, ca pentru liniscea părinților îngrijați și pentru ferirea credinței tinerimei gimnasilor, neamănat să dispună cele necesare, și pe profesorul respectiv să-l strămute pe un altfel de teren de activitate, unde să nu și pătă eseria influința distrugătoare asupra spiritului intelectual și moral al tinerimei?

După acesta, urmăză o altă interpelațiune din partea deputatului *Hortorányi Lószef*, carele întrăbă pe ministrul președinte Bánffy, că adevărat e ceea ce scrie „B. H.” la 13 Februarie a. c., că adevărat cu ultima ocaziune de denumiri de demnitari noi în casa magnaților, guvernul a primit mai multe sute de mii de floreni dela aceea, afară de taxa prescriasă?

La această interpelațiune răspunde ministrul președinte Bánffy imediat, că nu-i adevărat.

Majoritatea parlamentului ia la cunoștință răspunsul ministrului președinte și cu acesta ședința s'a terminat.

Crisa martirilor.

„Tribuna” Nr. 18 din 5 Februarie a. c. sub titlul: „S'a rezolvat” cu o „deosebită mângâiere” anunțase că crisa s'a terminat.

Când cetiați acel articol își părea că cetesece prout o molitvă de deslegare dela Pasci, care invită pe creștini să se îmbrățișeze și să uite, să ierte toate pentru înviere.

„Dacă neplăcere, disgust și mâhnire a cuprins inimile românesce simțitoare și cinstitute, să se înveselască de nou, căci crisa s'a rezolvat bine”.

„Multe greșeli mari s'au făcut, multe considerațiuni s'au călcat în picior, multe neiertate rele s'au comis. Dar în sfârșit oameni sunt, oameni suntem, să iertăm”.

„Cea mai frumoasă învingere între oameni, între frați este iertarea. Românul iartă și dacă nu uită”.

„Astfel și noi cuvântul iertării îl spunem, și vël voim să aruncăm peste cele petrecute, încât ele au fost chestiuni curat personale” etc. etc.

Acesta era tonul în care scria „Tribuna” după ce încetase crisa ei.

Crisa n'a fost însă numai la „Tribuna” după cum o numea ea și celelalte foi, ci a fost și este în sinul „martirilor” cum o am numit noi, ăr această a devenit mai acută ca ori când.

eoperire a profesorului Röntgen (Decembre 1895), care în zilele din urmă a produs senzațiune justă. Röntgen a învelit țevă cu un carton negru nestrăvezit și a aflat că o substanță, care fluorescenză de exemplu cymira de barym, adusă în apropierea țevii, luminează. Trebuie deci să radieze ceva dela țeva această, ceva ce străbate prin cartonul nestrăbătător pentru lumină și, deși cu ochii noștri nu putem vedea, influențază asupra substanței cu însușiri de fluorescență asemenea luminii. Acestă radiare emanază, precum s'a putut vedea apoi, din acele locuri ale peretelui de sticlă, asupra cărora cad razele cathodice făcându-le să lumineze verziu. Razele acestea nu pot fi raze cathodice, fiindcă le lipsește însușirea caracteristică, că nu pot fi abătute de un magnet. Pentru aceste raze nouă, pe care Röntgen de o cam dată le-a numit raze X toate corpurile sunt mai mult sau mai puțin străvezii; străbat ușor prin hârtie, prin o carte grosă de mai mult de 1000 fețe, prin butuci de lemn și scânduri grose, prin plăci de gumă și chiar și prin plăci de metal, dacă nu sunt prea grose. Înșușirea străvezie a corpurilor pe lângă aceeași grosime e în mod esențial condiționată prin desimea lor; așa d. e. plumbul specific de o

Cea mai eclatantă dovadă în privința asta este „Manifestul” publicat în Nrul 27 din 6/18 Februarie al „Tribunei” despre care însași „Tribuna” dice, că „a fost contemplat ca manifestul acelor membrii din comitetul național, cari au fost condamnați în procesul „Memorandului”.

„Treisprezece au fost acei membrii condamnați dice „Tribuna”. Dintre acestia trei și-au dat acum irevocabil abdicerea: N. Cristea, Dr. D. P. Barcian și D. Comșa. Mai rămăneau deci de ce, cari ar fi putut să-l subscrie. Șapte l'au scris, trei însă nu, anume domni: A. Suciu, M. Veliciu și Dr. V. Lucaciu. La dorința expresă a părintelui Dr. Lucaciu trebuie să constatăm, dice mai departe „Tribuna” — că densusul *special* nu a putut primi acest manifest.

Subscris este deci manifestul de dd: Dr. Ioan Rațiu, George Pop de Băsești, Iuliu Coroian, Dr. Teodor Mihali, Rubin Patila, Gerasim Domide și Patriciu Barb și este dat din șapte locuri, din locul domiciliului fie-cărui subscriitoriu.

Cauza refuzării de a subscrie manifestul nu se spune.

Dar fapta în sine, că 6 din 13 nu au scris un manifest colectiv, ce se promisese la liberarea „martirilor din temnițe, vorbește destu de elocuent, că crisa „Tribunei” a născut pe crisa în sinul „martirilor”, sau viceversa.

Un lucru care nu se mai pôte ascunde, și cu care trebuie să se facă semnă aceia, cari atât de des accentuau solidaritatea între partidul național și între conducătorii sei instituți sub flamura lui E. Brote în conferința din 1892, și solidaritatea în sinul conducătorilor, numiți colectiv „comitetul național”.

Ruptura este pe față. Cine cunoșce vanitatea părintelui Dr. Lucaciu, trebuie să se aștepte la un manifest „special” al seu, și încă, dacă își va ține cuvântul, dat „din umbra columnei lui Traian”, dar acela verosimil va apăre în diarele liberale din România, deodată cu al treilea manifest al „ecșilaților”. ăr dl Veliciu, carele cu totă amicitia personală cu părintele Mangra și cu colegul seu aradan A. Suciu, în întrunirea din 1 Februarie a aprobat atitudinea dlui Dr. Rațiu în cestiunea „Institutului tipografic”, credem, că n'a scris manifestul pur și simplu pentru aceea, pentru-că el ca un bărbat, carele își are vederile sale, dela care nu-l pôte abate nici votul majorității, n'are nimic de a justifica în public, pentru-că el după-ce a eșit din temniță, s'a dus de-adreptul acasă, n'a mai stat prin capitală, ba n'a

grosime de 15 mm e aproape de tot străvezit, pe când o placă de aluminium de de ce ori mai grosă slăbește, ce-i drept, influența razelor, dar nu le nimicesce de tot. Cum a mai dovedit Röntgen, nouăle raze nici nu se resfring și nici nu se reflectază în corpuri, dar ca și la lumină, într'un mediu necurat, tulbure, se împrăscie.

De însemnătatea deosebită e însă faptul, că plăcile de fotografie sunt simțitoare pentru aceste raze noi invizibile, așa încât fenomenele pot fi fixate. De ore-ce razele străbat aproape neîmpedecate prin straturi mai subțiri de lemn hârtie și staniol, fotografarea se pôte face și în caseta închisă sau pe plata fotografică, învelită în hârtie în odaia luminată.

Esperimente lui Röntgen, cu deosebire cele din urmă, fotografice, au fost făcute și în institutul fizical din München și încă cu deplin succes. La început experimentele nu voia să succedă, pôte fiind că țevile Hittorf des întrebuințate nu produceau razele destul de puternice, deși arătau destul de frumos fenomenele cathodice. Țevi noi însă arătau fenomene cât se pôte de bine. În țevile așezate orizontal curentul luminii cathodice a fost abătut prin un magnet în partea de jos și placa fotografică închisă în o casetă sau

subscris nici chiar adresa de mulțamită pentru grațiere.

Noi credem, că doră de astădată „irevocabil” putem lua act de aceea, că asesorul consistorial Nicolau Cristea, și profesorii seminariali Dr. D. P. Barcian și D. Comșa au părăsit locul pe carele nici când nu trebuia să-l ocupe, în comitetul național, unde ori sau priceput ori ba, vrând nevrând trebuia să facă politică militantă incompatibilă cu poziția ce o ocupă ei în biserică.

Desastrele ce au produs politica amicului și rudei lor Brote se puteau produce și fără concursul lor. Biserica noastră era scutită de multe conflicte cu guvernul, ăr ei erau scutiți de temniță, pentru care „martiriul” modern este slabă recompensă. Deși cam târziu, dar odată totuși au ajuns și ei la „mintea românului”.

Despre însuși manifestul puține avem de șis.

Să vede, că manifestanții au simțit necesitatea de a se justifica, față cu imputările ce li s'au făcut din unele părți, că ei ar fi negociat cu Bánffy după-ce au scăpat din temniță, ca de aci încolo să părăsescă programul național din 1881, și prin manifestul din cestiune, în care nu este nimic nou, ci numai reasumarea luptei naționale dela adunarea din 1848 de pe „Câmpul libertății” din Blășiu până la procesul Memorandului, asigură pe totă lumea, că ei stau „firm pe bazele programului național din 1881”.

Manifestul se încheie în modul următoriu:

„Noi, precum în trecut, așa și în viitor, până ce vom fi depozitarii voinței poporului românesc, în procesul politic național ne vom împlini datorințele și asigurăm pe oricine, că nu vom da îndărăt dela nici o jertfă, pe care cauza noastră națională ar cere o; ci împinși fiind ca și până aci de puterea statului spre apărarea celor mai prețioase tesaure naționale, în deplină convingere, că ceea-ce facem o cere dela noi datorința noastră de Români, o cer interesele naționale, o cer interesele patriei, acelea le vom apăra din toate puterile noastre.

„Le vom face toate câte le pretinde realizarea programului național, toate câte s'au hotărât în prospectul de lucrare a conferențelor și a comitetului național.

Stăm firm pe bazele programului național dela 1881, și în totă mișcarea noastră vom fi conduși de sfințenia drepturilor noastre naționale și inspirați de interesele poporului român, ai cărui reprezentanți suntem.

Aceea ce lipsește din Manifest însă este de mai mare însemnătatea decât aceea ce se repetă într'ensul.

Nici vorbă nu se face în manifest adevă de situația în care se află astăzi „comitetul național” creată prin

ordinul de disolvare al lui Hieronymi.

Manifestanții se fac a ignora acel ordin, dar în faptă, prin aceea, că nu datăză manifestul din v'ro ședință a comitetului, ci fie-care dela domiciliul seu, totuși au recore de el.

Consecuenți cu ignorarea amintitului ordin, ca și cum lucrurile n'ar fi alterate, despre modus procedendi al comitetului ca atare în viitoru nu dau nici un program.

Publicul însă, așa credem noi, în astă privință ar voi să fie luminat. Hic Rhodus, hic salta!

Cestiunea română în Macedonia

„*Orientalische politische Correspondenz*” din Lipsca, cu datul 14, 21 și 28 Ianuarie a. c. în Nrii 9, 11 și 14, publică sub acest titlu trei articoli de o deosebită importanță nu numai pentru cestiunea română din Macedonia, ci și pentru cestiunea orientală peste tot.

Articli, sunt dotați din București. Țtă-i în traducere română:

I.

„Foi germane, inspirate de cele mai competente isvóre sperăză cu mult optimism, că acceptarea propunerilor contelui Goluchovsky de către puterile mari va aduce cu sine o pacinică aplanare a actualelor tulburări din imperiul otoman și a acelor tulburări, cari sunt în prospect. Acestă împregiurare reclamă ca urmare logică, ca în timpul cel mai apropiat să se întrunească o comisiune europeană, care să ece în mână rezolvarea cestiunii ardătore a Macedoniei. Datorința acestei comisiuni ar fi pe lângă delăturarea stărilor create de administrația turcescă cea rea, a satisface aspirațiunilor legitime și naționale, acelor popore creștine din Balcani, cari mai stau sub dominațiune otomană. Fiindcă la această rezolvare a cestiunii va ave un caracter actual și cestiunea Românilor, cari locuiesc în Macedonia, credem că este la loc a face următoarele espuneri despre poziția Macedo-Românilor.

Intre multe popore, cari locuiesc în acea parte din Peninsula-Balcanică ce se numesce Macedonia, este unul din cele de frunte poporul românesc, și numai faptul, că Macedo-Românii s'au folosit mai de mult în scôlă, biserică și comunicațiune de limba elină, a sedus chiar și pe cei mai însemnați etnografi a-i socoti între alte naționalități. Până astăzi este absolut imposibil a constata pe base statistice numărul Românilor din Macedonia, de ore ce în statistica populațiunii din Turcia s'a considerat numai deosebirea religiunilor, dar nu și a naționalităților. Considerând însă, că în Macedonia există cu totul cel puțin 400 comune locuite exclusiv de Români și putându-se computa pentru o comună cel puțin 2000 de suflete se pôte socoti pe ușor numărul total al Macedo-Românilor în mărime de 800.000 suflete. În Nordul Thesaliei, în Sud-Vestul din Epir și în Sudul Macedoniei formăză un teren compact, în celelalte părți ale Macedoniei sunt amestecați cu Bulgari, Greci și Albanezi.

Pe basa „capitulațiunilor” încheiate de către străbuni cu învingătorii turci, Macedo-Românii deja din trecut s'au bucurat de ore-care autonomie și nu sunt împedecați întru eserciarea drepturilor civile și comunale. Deja din trecut au fost stăpâni peste terenul locuit de ei, dar în urma nesiguranței publice și a hoților celor mulți au fost constrinși a abziice cultivarea pământului și a se dedica comerțului, cu care deja în secolul trecut a ajuns la bun renume.

Până ce la creștinii din Orient a predominat simțul religios, Macedo-Românii au trăit în armonie cu toți creștinii din Peninsula-Balcanică, pe lângă totă deosebirea națională.

Astfel se esplică numărul considerabil al Românilor, cari au luat parte ca conducători la mișcările Sârbilor, Grecilor și ale Bulgarilor de acolo.

Dar bunăstarea și cultura ce a început să progreseze au dat cu încetul nastere unei puternice curente „legea ne preamnestă. Le-nale, căci în-țăm cu toți, legea ni-o apărăm din Bucure-„dura inimei, legea o respectăm și

(„Timpul”).

unguresce. Triste timpuri pentru sërmanele naționalități!

* *

Tot „Budapester Tagblatt“ în numărul seu cel mai recent dice, că situația cabinetului Bánffy devine din zi în zi mai grea. Abstragând dela aceea, că guvernul e silit, să înainteze un nou proiect de indemnizare, prin care însă nu e nici decum trasată ceaștiunea bugetului, se vor încinge asupra diferitelor poziții discuții foarte înflăcărâte.

Dar situația guvernului se înrăutățește, pentru că și în casa magnatilor se va începe o companie contra corupțiunei, și după cum stau voturile acolo, propuneri, cari au fost cu multă greutate respinsă în cameră, în casa magnatilor pot fi primite. — Pentru noi e tot atâta. Ori-care guvern ar veni, e tot unguresc. Ar trebui sistemul întreg schimbat!!

* *

Mult s'a discutat în presă svonul, că conții și baronii de nouenumiți au pus sume enorme de bani la dispoziția guvernului, ba „Budapesti Hirlap“ a înșirat suma, care a dat-o fie-care persoană. Venind în discuție articolul din „Budapesti Hirlap“ în parlament, ministrul president Bánffy l'a declarat din cap până în sfârșit ca o minciună tendențioasă. Amintitul diar însă nu i-a rămas dator cu răspunsul.

El i-a întors'o susținând, că ministrul-president Bánffy a mințit Prin cercurile guvernamentale se vorbește, că baronul Bánffy îi va face diarului magiar din acest incident un proces de presă. Ar fi de dorit lucrul acesta, ca să se facă lumină și toți martorii să fasioneze sub jurământ, ca să se constate odată adevărul.

* *

La cele ce le-am scris noi tot la acest loc în numărul trecut mai adaugăm, că concludul dietelor provinciale și mai pe urmă al Reichsrathului austriac cu privire la abdicarea pactului vamal și comercial cu Ungaria a pro ocat mare reacțiune și în statul nostru. În cercurile partidei independenților se apreciază cestiunea, ca și cum comuniunea economică în Austria n'ar mai fi privită ca un lucru invariabil, și că trecerea pe un teren vamal independent ar fi posibilă și fără prea mare sdruncinare. În urma acestei aprecieri s'a format între independenți un curent, care tinde într'acolo, ca camera ungurească la „amenințarea“ Austriacilor să răspundă, că și ea dorește, să abdică pactul și să-și creeze un teren independent vamal. Totde-

odată să se provoce guvernul, să întrerupă momentan ori-și ce pertractări și să ia dispoziții pentru ridicarea de vămii la granița austro-ungară. — Precum se vede nici o acțiune fără reacțiune. Cum am dis în numărul trecut: Un lucru e sigur: Cearta dintre Unguri și Austriaci pôte fi numai spre folosul sërmanelor naționalități. Bine ar fi, se dea D-șeu, să se întorcă și pentru noi vremuri mai bune!

Înaintre Ugron, înainte Kossuth! — Nu vè lăsați Lueger, nu te lăsa Gregorig.

Din parlamentul magiar.

Sedința din 17 Februarie a. c. La ordinea zilei continuarea desbaterei speciale asupra cestiunilor de culte și instrucțiune publică.

Deputatul *Saághi Gyula* nu e mulțumit cu edificiul universității centrale. Ce vor dice străinii despre acest edificiu venind să vadă milleniul? Nu e mulțumit nici cu sistemul instrucțiunii juridice dela academiile de drept magiare. Nu e stabilitate într'ensul, ci mereu se schimbă după capriciile ministrilor ce se perondéză și după insinuările unora și altora. Esamelele încă trebuie reformate. Tot succesul acestora pentru elevi atâră dela noroc, până când nu se vor efeptui prin profesorii, cari au propus respectivele studii, se înțelege sub supraveghierea unui comisariu ministerial. Să se înființeze catedre paralele unde trebuie și o a doua catedră pentru dreptul privat.

Vajay István (preot rom.-cat.) vede cauza preliiosității la clasa de mijloc mai cultă a societății în sistemul de studiere foarte man și defectuos dela universități. Pentru delaturarea acestui rēn, cere sistemizarea unei catedre pentru oratoria bisericească la facultatea teologică din Budapesta.

Thold Dániel cere introducerea colocuării în mod obligatoriu pentru toți ascultătorii dela universități.

Berger Ignác (preot rom.-cat.) cere ca din punct de vedere național magiar la facultatea teologică din Budapesta, barem unele studii să se propună în limba magiară, căci prin acesta nu se va prescurta studiul limbei latine în detrimentul bisericeii catolice, ci din contră va fi de folos cu deosebire pentru aceia din elevi, cari ajungând la demnități înalte bisericesci, și prin acesta membrii în casa magnatilor, nu vor fi siliți a se mărgini nu mai la votare, din cauza că nu știu limba magiară, ci vor pute lua parte și la discuțiuni. Ministrul *Wlassics* încheie discuțiunea asupra titlului „Universitate“, și promite toate tuturor, ér dieta primesce pozițiunea.

Urméză desbaterea asupra titlului: Șco lele medii.

La acest titlu deputatul *Besenyi Ferencz* cere înmulțirea gimnasiilor magiare printre naționalitățile nemagiare, având acelea misiune culturală națională magiară între acele naționalități. Atrage atențiunea guvernului

asupra edificiului necorrespunzătoru dela gimnasiul superior din Timișoara.

Hoch Iános cere, ca în șco lele elementare să se pună mai mult pond pe instrucțiunea din agronomie, horticultură, silvicultură stupărit, economie etc. decât s'a pus până acum, ér unde pământul e mai puțin roditoriu să se pună pondul pe lucrul de mână. Cere revisuirea legii privitoare la instrucțiunea populară, necesară atât din punct de vedere al învățământului, cât și din punct de vedere al politiceii naționale. Șco la elementară dă numai un minimum de cunoscințe elevilor sei, cari în același timp au să se lupte mai mult cu învățarea limbei. Dacă nu le-a succes acesta pe deplin, minimul levilor care trece în gimnasiu, având a se lupta și cu însușirea limbei și cu câștigarea mactumului de cunoscințe, cade la esamele; de aci numărul atât de mare a repetenților în clasele inferioare. Dar apoi sôrtea acelor elevi, cari trec dela o șco la elementară cu o limbă, la un gimnasiu cu altă limbă de propunere! Deci în șco la elementară să se pună mai mult pond pe studiile economice și limbistice, căci mactumul elevilor cu deosebire dela șco lele dela țară, nu trece în gimnasiu, ci rămâne acasă la economie, ér cei ce trec nu vor avé să se lupte și cu limba de propunere, ci numai cu câștigarea mactumului de cunoscințe, pe care astfel mai ușor o vor învinge. Cei ce însă nici așa nu izbutesc, e mai bine să fie reiectați din clasele inferioare gimnasiale, decât să fie tre cuți și astfel spre nefericirea tuturor să contribuie numai la sporirea proletariatului intelectual și material. Șco la civilă, în care se propune și limba latină, e un monstru, și face numai concurență nejustificată celorlalte șco le medii. Pôte fi adusă în legătură cu șco lele de industrie, nici decum însă cu cele comerciale ori cu gimnasiile. Cu ocașiunea modificării planului de învățământ, cere a se estinde asupra tuturor cestiunilor de instrucțiune prin cari s'ar pută promova cultivarea spiritului, inimei și a corpului așa după cum o recer scopurile șco lei.

Szederkényi Nándor aprobă întru toate pe *Hoch*, face însă imputare guvernului, că folosește puterile didactice spre scopuri politice și de corteșire. Nu are încredere în ministrul de culte, pentru că multe dispoziții luate de dēnsul, s'au dovedit de nepractice.

Ministrul *Wlassics* declară, că ia răspunderea pentru toate dispozițiile sale. Nu și-a putut continua vorbirea, fiind întrerupt de o voce de pe galerie, care a strigat puternic unguresc: *Trăescă Ungaria! Trăescă Regele! Escelență, dle president! Un nefericit fără vina sa, ale cărui petițiuni se resping... sum un soldat sërman...* Toți își întorseră privirile spre gâlérie întrebând: ce e? cine e?

Era un biet soldat, cu numele Kovács Ianos din comitatul Tolna, carele și-a perdut ambele picioare și acum umblă după ajutoriu pe strade și pela toate ministeriile, dar fără folos. El s'a dus în cameră, ca să cêră sprîjinul deputaților. Nici acolo n'a aflat milă, ci a fost dat afară fără nici o cruțare!

Cu acestea sedința s'a încheiat.

Pentru sedința din 18 Febr. s'a fost anunțat bugetul ministrului de comerț și industrie, dar acesta n'a putut fi luat la desbatere, căci încă nu s'a terminate desbaterea specială asupra bugetului ministrului de culte.

Primul vorbitoriu *Hévizy Iános* ar dori ca la instrucțiunea limbei latine, traducerele să nu se facă și din limba magiară în limba latină, ci numai din latină în magiară. Profesorilor și învățătorilor să li se dee mai multă independență în cariera lor, căci altcum devin slugarnici, ér un om slugarnic nu pôte crea caracter. Nu numai după ținuta lor politică, ci după patriotismul lor trebuie clasificati, chiar și din considerare față de naționalități.

Szederkényi Nándor vorbind despre șco lele reale, observă, că se fac foarte multe transferări în corpul profesoral și învățătoresc din așa numite interese de serviciu sub cari însă totdeauna se ascund alte interese de natură politică ori de partid. Cari sunt însă acele interese de serviciu, nici odată nu se spune. Transferări dintr'un loc într'altul, în sensul §. 46 din art. de lege din 1883, se pot face numai ca pedepsă în urma cercetării disciplinare.

Camera primesce și acest titlu.

La titlul comisiunilor învestigătoare deputatul *Kovács Albert* într'un discurs mai

lung a făcut sensațioasă descoperire, că la esamele de maturitate dela șco lele medii din Cincibiserici comisariul guvernial, deputatul *Schwicker Henrich*, a aflat în lucrările scripturistice ale studenților tendențe antidinastice, precum: la șco la reală în tema: Pentru ce a putut fi Rákóczy II. eroul tradițiunei, a aflat următoarele pasage esecțiionale! „In astă luptă pentru libertate (lupta condusă de R.), mai puternic se manifestă ura față de némțiu, carele nu odată a voit să ne stirpescă naționalitatea și rasa (sc. magiară)“.

Pasagiul acesta e adnotațiune din partea profesorului respectiv; ér elevul l'a continua' dicend: „Ura acesta se începa deja cu suirea pe tron a Habsburgilor și se desvôltă mereu sub domnia aceloră, pentru-că și cauzele au fost tot mai mari. Influița némțului totdeauna o au considerat (ungurii) ca mai periculăasă decât cea a turcului, de aceea s'au și aliat mai bine cu turcul în contra némțului creștin... Nici lucrările celorlalți elevi n'au fost lipsite de espresuni ca „presiunea vieneză, guvernul vienez a început a despoia pe națiunea magiară, aceasta n'a avut destulă putere pentru de a scutura jugul strein“ etc. etc.

Deasemenea s'au aflat multe late și umbate în tema: „Pentru ce pôte serba magiarul milleniul cu mare splendóre“, ce s'a dat spre lucrare elevilor dela gimnasiul călugărilor cisterțitiani.

Afacerea acesta a produs mare resens în oposiție și *Kovács* s'a nisuit din toate puterile a scôte pe ministrul *Wlassics* de sub responsabilitate punend totă vina pe comisariul guvernial, carele a descoperit aceste tendențe și pe *Klamarik* consilierul ministerial, acuzându-i pe amândoi, ca fiind creaturi de pe timpul lui Bach, nu posed simțul național, (sc. magiar) fără de care aici nimeni nu pôte ocupa funcțiuni publice. Érafacera a ajuns în dietă așa, că *Schwicker* făcându-și raportul cătră ministrul, acesta l'a transpus spre conformare respectivelor autorități scolare. Afacerea a ajuns și în public în care a produs mare indignare, din care cauză acela a voit să trimită lui *Schwicker* o telegramă de desprețuire. Dar la urmă vèdend, că prin acesta nu se va ajunge scopul dorit, au abdis dela acest plan și l'au încredințat pe *Kovács* să o aducă în cameră spre reselzare.

Terminând *Kovács* se ridică acusatul *Dr. Schwicker Henrich* și respinge acușele, că în raportul seu ar fi esecțiional chiar și numai indirect espresiunea sentimentului patriotic, și-a făcut însă numai datorința esecțiionând pasage ca: „când a scăpat patria de inimizii esteri, a venit un inimic intern mult mai periculos: domnia Casei habsburgice“, și nici decum nu pôte aproba cultivarea astorfel de tendențe antidinastice, cari, sunt periculose și pentru monarhie. Apoi nu e permis a se falsifica istoria nici a se face politică în șco le. Respinge și acușă că ar fi fost cândva membru al „Schulverein“ului german și că ar fi lucrat cândva în viața sa contra națiunei magiare. Dovadă scrierile lui și funcțiunile ce le ocupă și aqi din încrederea celor mai buni patrioți.

Madarász Iózsef cere cercetare în cauză și astfel se trece la ordinea zilei.

La titlul „Inspectori de șco la“ vorbește *Sima Ferencz* și constată, că instituțiunea acesta nu corespunde scopului, căci de multe ori se domnesc inspectori de șco le indiviți, cari nu au nici o chemare la acesta.

La titlul: Șco le populare, deputatul *Kossuth Ferencz* cere urcarea salariilor învățătorilor la 400 fi. astfel, că diferența să li se plătescă din cassa statului și fără învoirea autorităților lor scolare.

Lukács Gyula recomandă atențiunii ministrului de culte pe învățătorii slovaci, cari singuri sunt buni proapgatori ai magiarisării.

Polonyi Géza recomandă propunerea lui *Kossuth* ca milleniul să nu afe învățători flămênți în țără.

Ministrul *Wlassics* rógă camera să nu primescă această propunere, ci se aibă încredere într'ensul.

Posiția se primesce, ér propunerea lui *Kossuth* se respinge.

Georgiu Szerb ca referent depune raportul în cauza espunerii înșignilor de încoronare pe timpul sêrbărilor millenare.

Cu acestea sedința s'a terminat.

esecutăm cu cea mai severă vigóre, legea o ținem ca sfântă.

Sub mânilor și controla noastră averea bănescă-materială sporesce. Noi toți jertfim — nu lăcomim la averea bisericească, toți privim averea bisericească de un bun sânt comun, nu ca „res nullius“. Luptând cu presintele, lucrăm pentru viitorul bisericeii noastre, al neamului nostru. Fundațiunile, capitalele sporesc, — nu se perd.

Dacă și când es la iveală diferențe de păreri, combateri reciproke, pôte chiar frecări, toate se ivesc și militéză întru interesul scopului comun-general, nici-odată nu întru interesul cutărui particularism egoistic-murdar.

Șco la și peste tot *causa instrucțiunei publice a poporului credincios* ni-se presentă în iconă chiar ca ochiul din cap. Toțe sforțările, toate jertfele, toate dorințele matorului corp au de țință, ca șco lele și mijlocele lor de susținere să existe, să progreseze, să prospereze și să fie — naționale!

Pe terenul administrațiunei publice bisericesci tendința unică și unanimă a matorului corp este: biserica se fie adevărată lumină a minței și a sufletului credincioșilor sei; o lumină curată, carea să învedereze, nu să întunece nici mintea nici sufletul; libertate constituțională adevărată, pe te-

meiul parlamentarismului, conform regulelor și postulatelor sale: fără influințare, fără seducere, fără corupțiune electorală; cum e poporul alegătoriu, cum este priceperea și voia sa constituțională, așa se presentă și el în matorul corp.

Éta colorile vii și genuine ale iconiei sufletesci a matorului corp.

Când va sosi timpul, ca lumea străină, destepțată din somnul nepăsărei, se voiescă a ne ochi mai de aprôpe, dorind să ne cunoască după sistemul intuițiunei: din propriile noastre lucrări, după propria noastră capacitate și capabilitate de guvernare pe terenul constituționalismului parlamentar liberal, atunci ea va trebui să ne cêră și se privescă propria noastră fotografie, propria iconă a sufletului nostru.

O astfel de fotografie și iconă a sufletului este — după mine — „protocolul congresului“ nostru bisericesc.

Fie-care român se pôte mândri cu această carte.

Doresc ca ea să nu lipsiască în nici o casă română.

(„Dreptatea“)

pr.

Horribile dictu.

(TV) In dieta unghurească se continuă desbaterea asupra bugetului ministeriului de culte și instrucțiune publică. La discuție iau parte cât se poate de mulți deputați, cari se întrec, să accentueze care de care mai tare și mai cu aplomb cea mai esențială calitate a învățământului: *Characterul național*. Nimenea însă n'are, să înțeleagă acest cuvânt „național” într'un sens mai larg și mai general. Când toți deputații din parlamentul unghuresc împreună cu ministrii ar da cuvântului „național” esplanarea, care o are el în toate celelalte limbi europene, afară de în cea unghurească; adică, când totă suflarea magiară, cel puțin cea oficială, ar înțelege sub caracterul „național” al învățământului, un învățământ în limba fiecărui popor, locuitor în acest stat poliglot, un învățământ menit, să cultive în fie-care român sentimentul adevărat al românismului, în fie-care sârb sentimentul adevărat al poporului sârbesc, în fie-care sas sentimentul adevărat al sâsismului și așa mai departe, atunci nici un europen cult, care cunoște din fundament singurele postulate sănătoase, postulatele pedagogiei moderne n'ar avea nimic în contră, ci ar dice, că Ungaria se află într-adevăr la un nivel înalt de cultură. Când însă într'un stat poliglot cum e al nostru, toți deputații magiari în frunte cu ministrii se întrec a pune între cuvântul „național” și cuvântul „magiar”, semnul identității, când totă suflarea magiară oficială și neoficială a Ungariei înțelege sub învățământ „național” un învățământ, care are menirea să cultive în elevi exclusiv limba magiară și împreună cu aceasta și prin ea, să înlocuiască prin șiretlic sau cu forța sentimentul național al românismului în români, sentimentul natural al slovacismului în slovaci și așa mai departe, cu sentimentul nenatural și nefiresc al magiarismului, atunci, cum dice Schiller în „Cabale und Liebe”, europeanul civilizat, inzestrat cu cunostințele, singure adevărate, a-le pedagogiei moderne *der Verstand steht still*, adică îi stă mintea în loc, er Românului, Sârbului, Slovacului etc. inima îi se umple de mâhnire, care crește tot mai tare în raport cu pronunțarea tot mai desă a cuvântului „național” în parlamentul unghuresc. În această direcțiune, la care sunt îndreptate fără preget toate privirile magiare, au ajuns lucrurile atât de departe, încât poți constata fără frică, că în parlamentul magiar cu ocazia discuției asupra bugetului de instrucție, pedagogia modernă e un flăc nebăgat în seamă, er barometrul cu care se tacează progresul cultural al țării, sunt exclusiv: *Limba și sentimentul magiar*. În statul nostru pare, că a sosit într-adevăr vremea lui Antichrist, pentru-că toate științele, fără deosebire, au numai atunci valoare, când au de țintă magiarizarea.

Etă, ce idee „stranie” i-a trântit unui deputat magiar-șovinist prin minte: Dep. Hévizy János a propus, ca în lista de calificare a profesorilor trebuie să se indice și *atitudinea politică a acestora!* Audi, Europă, și te minunează! În renumita Ungarie, care paradază înaintea ta cu liberalismul, să se indice în lista de calificare a profesorilor și atitudinea lor politică?!

..... Apoi, unde rămâne libertatea conștiinței politice, care e nota cea mai esențială a liberalismului politic? Apoi, prin o astfel de procedură draconică nu se suprimă ce are omul mai scump pe lume libertatea voinței? Apoi, profesorul supus ministrului de instrucție, cum va mai îndrăzni el să cugete și judece

liber asupra acțiunilor?! Să me ierte ori și cine, dar o astfel de procedură n'are alt scop, decât să facă din cei mai inteligenți omenidinițară o turmă de sclavi ai ministrului de instrucție. Astfel de idei odioase sunt cea mai eclatantă probă, că în Ungaria sub masca unui constituționalism fals se validitează dispoziții ca și cari mai draconice nu-și poate închipui mintea omenescă!

Ministrul Wlassics a răspuns la orribila propunere a deputatului Hévizy, că: E just ce-i drept, ca să se introducă în listele de calificare a profesorilor o notă asupra atitudinii lor politice dar această notă nu are scopul să indigite poziția respectivului față de partidele politice, ci în liste să introducă nota numai pentru aceea, ca să se știe, dacă respectivul profesor e patriot sau nu, și ori și cine va afla lucrul de natural, că noi (ministrul de instrucție, să înțelege) **trebuie să primim informații asupra atitudinii profesorilor, mai ales a profesori-dela instituturile naționale!**

Va să dică, în „liberalissima Ungarie” ministrul de instrucție vrea să introducă în lista de calificare a profesorilor o notă, din care să se convingă, dacă respectivul lui sclav este sau nu, bun patriot, ceea ce tot atâtă însemnează bun magiar!

Va să dică, în „liberalissima Ungarie”, locuită de atâtea popore diferite și viguroase, cari nu sunt magiare, ministrul de instrucție introduce în lista de calificare a profesorilor în deosebi pe sama celor dela instituturile naționale nemagiare, o deosebită notă, din care el să știe, dacă respectivul profesor român e bun patriot adică bun magiar și prin urmare, dacă el a încetat de a mai fi bun român, ci a devenit român renegat și trădător de scumpul său neam; dacă respectivul slovac e bun magiar, și prin urmare a încetat d'a mai fi bun slovac, ci a devenit un slovac renegat și trădător de nemul său și așa mai departe.

Ași comenta și mai pe larg vorbele ministrului magiar, însă inima mi s'a impetrit, er mintea îmi refuză serviciul în fața unui tablou etic atât de îngrozitoriu!!

Inchipuiesc-și ori și ce om cu mintea întrégă, ce draconică trebuie să fie o dispoziție ministerială, prin care să suprimă libertatea conștiinței individuale!!

Situația noastră politică este însă atât de tristă, încât nu-ți rămâne decât să oftezi amar și cel mult să te mângâi cu vorbele: Dămine, Dămine, până când mai rabdi urgia și să rabdi îndelung, până când vei pute striga cu Cicero: *Quo usque tandem!!*

Noutăți.

Protestanții despre politica bisericească. În adunarea presbiteriului ev. reg. din Szentes, ținută la 9 Februarie n. curatul suprem Sima Ferencz, deputat dietal, între altele a declarat și următoarele: „Cu introducerea legilor politice bisericești, observăm în totă țara, că acelea mai simțitoriu ating biserica ev. ref. Frigurile liberalismului lărmuitoriu, mai cu seamă sufletul credincioșilor nostri reformati l'a cuprins, și în esagerarea sa a produs cea mai evidentă decădintă în religiozitate și credință. Una dintre simptomele acesteia este, că o parte din credincioșii nostri (reformati Red.) la încheierea căsătoriei ignoră jurământul bisericesc. Și acesta nu e un rău de caracter local, ci general.”

N'are lipsă de comentariu.

În afacerea Pulszky s'a întâmplat o nouă întorsătură și acum nu numai politiciii, ci și juristii se ocupă cu ea. S'a pus între-

barea: corect și drept s'a purces în această afacere? De o parte se excepționează împrejurarea, că pe un individ, despre care medici au declarat oficial, că suferă de paralizie progresivă, l'au pus în arest investigator, er de altă parte într-aga procedură e suspectă, pentru că în timpul din urmă tot medicii au declarat, că aceea încă nu se poate pe deplin constata. În cazul de față politica s'a amestecat în lucrurile juridice și a medicinei, și astfel nu e eschisă posibilitatea, că într-aga afacere nu se va sfârși cu un mare blam atât pentru politică și judecătore, cât și pentru corpul medicilor, compromițându-se toți și aici acasă și înaintea străinătății. Precum aflăm din „Alkotmány” domnesce un mare resens din cauza acestei afaceri contra ministrului Wlassics.

Deschiderea porților de fier se va serba cu mare pompă la 21 Septembrie, a. c. De față vor fi la această grandioasă serbare pe lângă M. Sa împăratul și regele nostru și alți reprezentanți din străinătate încă: Wilhelm II. împăratul Germaniei, Carol regele României, Alexandru regele Sârbiei și Ferdinand principele Bulgariei. Prin acesta devenind Budapesta port liber internațional, pentru apărarea ei în cazuri de atacuri inimice, din sus de Buda veche se vor ridica întărituri de marină, er din jos de oraș, se vor așeza mai multe stațiuni de torpile etc.

O fată înaintea comisiunii de asentare. După-cum anunță diariul „Vasvármegye”, în comuna Felső-Bele din comitatul Vasvár li se născuse la 1876 soților Huber o fetiță pe care ei o botezară Iosefina; preotul însă din eror înmatriculă numele Iosif. Pe baza acestei înmatriculări „Iosif” Huber fu citat acum înaintea comisiunii de asentare, unde după o „vizitare faptică” se constată, că este eror la mijloc și „Iosif” e o „Iosefină”, prin urmare e de a se șterge din lista de asentare.

Ore prin unanimitate a fost declarată de „untauglich”!

Mormântul lui Hannibal. Secretariul societății arheologice din Roma, Dr. Cristian Hülsen a descoperit în Lybissinia lângă golful din Nicomedia mormântul lui Hannibal, care a fost designat din partea împăratului roman, Septimiu Sever cu o statuă. Statua purta inscripțiunea: „*Hannibal hoc situs est*”. Pentru desgroparea și transportarea acestui monument s'au luat toate dispozițiunile necesare.

Catastrofă cauzată prin un meteor. În zilele trecute a explodat deasupra Madridului, capitala Spaniei, un meteor pe la 9 ore și jum. înainte de ameli, și precum s'a raportat dela observatoriu, la înălțime de 32 km. Explosiunea a fost urmată de o durduitură puternică, care a produs teror generală. Tote casele s'au cutremurat și multe ferestri s'au spart. În clipita explodării s'a răspândit o lumină orbitore preste oraș. În urma panicei produse prin exploziune, toți lucrătorii dela fabrica de tutun în credință, că e cutremur de pământ, au alergat pe trepte, ca perduți din minte. În urma acesteia, treptele s'au surpat, și 17 inși din ei s'au vulnerat, unul chiar de mörte. Un june a sărit pe stradă din etagiul unei case. Copii de scolară au cercat să scape cu fuga, vulnerându-se mulți dintre ei. Mulți neguțători și-au închis prăvăliile. În palatul regal erau de credință, ca s'a sfârșit cutare mașină, până ce unul dintre învățătorii regelui a liniștit spiritele. O casă s'a chiar surpat. Vre-o câteva bucăți de petra de colorie surie s'au găsit încă fiind calde. Emoțiunea încă tot mai durază în câteva suburbii ale orașului. Explosiunea s'a simțit și în depărtare de vre-o câțiva km. dela Madrid. În palatul reprezentanței Statelor-Unite încă s'a surpat un părete legătoriu și s'a spart mai multe ferestrii. Deasemenea s'au întâmplat multe nenorociri și în provincie.

Notița I:

Loteria de clasă înființată și școle. Ni-scrie din Budapesta: Caprițul deștei norocului este în faptă necalculabil. De astădată și-a vârsat buciulul ei cel plin asupra unui sat îndepărtat al Ungariei. În micul și

patriarhalul sătuleț, Kántor-lánosi din comitatul Szatmár, care abia are la 1200 de suflete, a intrat acum câte-va zile o sumă de bani atât de mare, cum pöte n'a mai primit încă nici odată oficiul postal de acolo. Trimițetorul acestei sume de bani, relativ gigantice, a fost firma **Carl Heintze, Budapest**, Servitenplrtz 3 și vechia căruță dela postă, care mergea greoiu dela ultima stațiune a drumului de fer, **Nyir-Bátor**, pe drumul de țară lung numai de 1 1/2 oră, n'a fost încă nici odată așteptată cu atăta dor.

Căruța dela postă aducea adică în locul îndepărtat un câștig de 60,000 de corone din tragerea întâmplată de curând a **lotteriei de clasă unghurească**.

Cincisprezece locuitori din sat au încredințat la timpul său pe harnicul șef al poștei **Emerich Csuj**, să cumpere pe contul lor losuri dela lotteria de clasă. Pe baza acestui mandat comandă dl Csuj. a la Carol Heintze un los întreg al lotteriei de clasă, împărțit în douăzeci de părți. Fie-care din aceste 15 persoane primi câte o parte; dl Csuj. își opri de asemenea o parte și celelalte 4 părți din douăzeci le doue dl Csuj., care e și **curatorul bisericii de acolo din sat**, comunei sale parohiale.

Dl Csuj. primi losul Nr. 22.656. La tragerea lotteriei de clasă s'a tras acest los cu câștigul de 60,000 de corone. Că ziua, în care a ajuns această veste de bucurie în **Kántor-lánosi**, a fost o zi de ne mai audită veselie, să înțelege de sine. 16 locuitori bravi să împărtășiră cu un câștig relativ mare, și bucuria generală să mai mări și prin aceea, că și comuna bisericescă ca atare câștigase o sumă însemnată.

Harnica comună și făcu eea mai bună întrebuințare cu norocul ei. Ea hotărî adică, să realizeze cu ajutorul câștigului ei o dorință veche și să ridice o **școală**. Astfel a servit lotteria de clasă de astădată și unui scop mai înalt cultural, și a-i pute cu privire la acesta aplica o variantă a cunoscutele cuvinte poetice:

„Acasta e binecuvântarea faptei bune,
„Că ea producând trebuie să producă bine”.

Notița II:

A doua lotterie de clasă unghurească. Înnoirea losurilor de clasă întâi pentru a doua clasă să face în fie-care zi la colectorul indigitat pe los, dela care s'a cumpărat losul, pe lângă înapoierea losului de clasă întâi și depunerea competenței de înnoire, și adică: pentru un los 20 fl., pentru o jumătate 10 fl., pentru a deșea parte 2 fl., și pentru a douădeșea parte 1 fl., până cel mai târziu în 1 Martie. Losuri complete (losuri valabile pentru toate trei clasele), cari n'au fost trase la cea dintâi tragere, *nu trebuiesc înnoite* și participă *eo ipso* la a doua și a treia clasă.

Loc deschis. *)

Declarațiune!

În numărul 4 al „Revistei Orăștiei” din an. curent. Dr. Ioan Radu profesor, Dr. N. Pécariu, și N. Pop, susțin că: S. Băcilă în o broșură a sa m'a dechiarat de „om mincinos fără caracter” etc. și cum că nu am șters aceea pată de pe numele meu până astăzi.”

E o minciună cornurată afirmarea numitorilor. Eu am respins cu dispreț în „Telegraful Român” și în „Tribuna” din 1892 nri 158 și 159 epitetetele de „om mincinos” etc. eră broșura a fost tacsată de o scriere miserabilă — de un pamflet. „Revista Orăștiei” nu a voit și nu voese a-mi publica rectificările mele. Din această motiv mă vîd îndemnat a declara că: „tot ce s'a publicat în această revistă referitor la persoana mea, sunt nise minciuni obrasnice, demne de autorii lor.

Brad, la 15 Faur n. 1896.

Ioan German,
catichet înv.

*) Pentru cele publicate în rubrica această redacțiunea nu e responsabilă

[12] 3-3

CONCURS

Pentru ocuparea postului de cantor la Biserica Sf. Nicolae din Braşov Scheiu se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare.

Doritorii de a ocupa acest post au de a înainta petiţiunile lor la preşedintele comitetului parochial în termenul prefript însoţite de următoarele documente:

- 1. Atestat de botez.
- 2. Atestat de moralitate.
- 3. Atestat de cualificaţiune conform § 23 Nr. 12 din statutul organic.
- 4. Atestat medical, că e sănătos.
- 5. Alte recomandăţiuni şi atestare despre cualificaţiunea şi serviciile prestate în alte părţi.

6. În fine concurenţii sunt datori înainte de expirarea termenului de concurs a se presenta şi a cânta în strună într-o Duminică sau sârbătoare.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

- a) Pentru anul prim de probă salar de 540 fl. bani gata şi venitele stolare.
- b) Cuartir natural.
- c) După expirarea anului de probă cu definitisarea se urcă salarul de 600 fl. în bani gata, venitele stolare şi cuartir natural.

Cantorul ales va fi dator a da revers, că se va supune întru toate regulele şi instrucţiunilor în vigore la Biserica susnumită precum şi dispoziţiunilor presente şi viitoare, ce le vor lua organele şi auto ităţile bisericesci superioare.

Din şedinţa comitetului parochial al Bisericei gr. or. române Sf. Nicolae Braşov-Scheiu, ținută la 28 Ianuarie 1896 st. v.

Ars. Vlaicu, secretar. D. Almăşan, preşedinte.

LOTTERIA DE CLASSĂ UNGARĂ

35.007 câştiguri în bani, în sumă totală de 7,932.000 coróne.

Cel mai mare câştig în casul cel mai favorabil UN MILION coróne.

Tragerea clasei II: Dela 11 până în 14 Martie 1896.

Câştiguri	Coróne	Coróne
1 á	100.000=	100.000
1 "	60.000=	60.000
1 "	40.000=	40.000
1 "	30.000=	30.000
1 "	20.000=	20.000
1 "	15.000=	15.000
1 "	10.000=	10.000
2 "	8000=	16.000
8 "	4000=	32.000
10 "	2000=	20.000
13 "	1000=	13.000
100 "	400=	40.000
860 "	200=	172.000
9000 "	120=	1.080.000
10.000 "	Câştiguri la oală	1,648.000

Preţurile losurilor de cumpărat pentru a II-a classă:

$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{20}$
fl. 40.—	20.—	4.—	2.—

Preţurile losurilor complete valabile pentru a II-a şi a III-a classă:

$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{1}{20}$
fl. 60.—	30.—	6.—	3.—

Pe lângă aceste preţuri ale losurilor originale are să se trimită, când comandă cineva losuri pentru a II-a classă pentru porto scri-sorilor recomandate şi a listelor de tragere 25 cr, când comandă losuri complete pentru porto epistolelor recomandate şi pentru 2 liste de tragere 40 kr.

Tragerea clasei III: dela 12 până în 28 Maiu 1896.

Câştiguri	Coróne	Coróne
1 premiu	600.000=	600.000
1 á	400.000=	400.000
1 "	300.000=	300.000
1 "	200.000=	200.000
1 "	100.000=	100.000
2 "	40.000=	80.000
2 "	20.000=	40.000
5 "	10.000=	50.000
14 "	8000=	80.000
30 "	6000=	204.000
100 "	2000=	200.000
200 "	1000=	200.000
2650 "	200=	530.000
22.000 "	150=	3.300.000
25.007 "	Câştiguri şi 1 premiu	6,284.000

Inoirea losurilor de classă pentru a II-a clas. se face până cel mai târziu în 1 Martiu pe lângă trimiterea losurilor de classa I şi competenţa aceluiaş vadiu.

Losuri recomandă şi expedeză pe lângă trimiterea mai nainte a preţului cu asignaţie sau rambursă postală

CARL HEINTZE, Budapesta,

Servitenplatz 3. Adresa de telegramă: Lotto Heintze. Budapest. Servitenplatz 3.

[19] 1-3

Turnătorie de clopote şi de metal a lui

Antoniu Novotny

în Timişóra — Fabrică

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clo-potelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioase, pe lângă garanţă pe mai mulţi ani, provădute cu adiu. tări de fer bătut, construite spre ale întorce cu uşurinţă în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture prin ceea-ce sunt mântuite de crepare.

Cu deosebire recomand

clopote patentate găurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, cari au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut şi cu vi-brarea mai voluminoasă decât clopotele turnate după si-stemul vechiu, aşa, că un clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unui clopot de 400 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se

recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadiustarea clopotelor vechi cu adiustare de fer bătut, — ea şi spre turnarea de tóce de metal. Clopote în greutate de 300 kg. şi mai jos se află totdeauna gata în magazin.

[10] 2-48

Preţ-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Cassa de păstrare (reuniune) în Selişte.

Convocare

P. T. membrii Cassei de păstrare (reuniune) din Selişte, se convoca la şedinţa.

adunării generale ordinare,

conform §-lui 15 din statutele reuniunii pe Duminică în 1 Martiu st. n. la 2 ore p. m. în sala cea mare a scólei române greco-orientale din Selişte, pe lângă următorul

PROGRAM:

- 1. Raportul general al Direcţiunii şi propunerile acestuia.
- 2. Raportul consiliului de ispecţiune şi eventuale propuneri.

Redactor prov. Gavriil Hango.

- 3. Staverirea bilanşului cu 31 Decembre 1895 şi distribuirea profi-tului net.
- 4. Regularea salariilor funcţionarilor.
- 5. Alegerea membrilor Direcţiunei conform §-lui 16 din statute.
- 6. Alegerea membrilor consiliului de inspecţiune conform §-lui 20.

Din şedinţa Direcţiunei cassei de păstrare, ținută la 12 Februarie 1896

[18] 1-1

Direcţiunea.

Contul bilanşului.

Active:	fl. cr.	Pasive:	fl. cr.
Cassa în numerar	11,270.42	Depun. membrilor (capit. soc.)	10,300.—
Împrumuturi pe obligaţiuni cu		Fondul de rezervă	17,786.87
caventi	153,516.80	Fondul de binefaceri	8,075.84
Împrumuturi hipotecare	105,146.—	Depuneri spre fructificare	246,095.17
Efecte publice	15,450.—	Interese anticipate pro 1896	2,818.89
Credite de cont-curent	6,871.90	Diversi creditori	286.88
Diversi debitori	569.63	Profit transpus din 1894	50.15
	292,824.75	Profit net	7,410.95
			7,461.10
			292,824.75

Contul profitului şi perderilor.

Debit:	fl. cr.	Credit:	fl. cr.
Interese:		Profit transp. din 1894	50.15
pentru depun. spre fruct.	9,547.27	Interese:	
de escompt	187.50	dela împrumuturi pe obligaţiuni cu ca-	
	9,734.77	venti	12,374.40
Spese:		dela împrumuturi hipotecari	7,194.16
a) salarii şi marce de presentă	1,359.65	" efecte publice	187.78
b) imprimate, registre, recuisite		" credite de cont-curent	120.46
de cris, diverse	805.79	Provisiuni	1,173.31
	2,165.44	Tace de transcriere şi porto	5.08
Contribuţiune:			
directă	762.84		
10% după interese la depuneri	805.16		
ecivalent şi darea drumului	73.54		
competinţa de timbru şi arun-			
curi comitatense	102.49		
Profit net	7,461.10		
	21,105.34		21,105.34

Selişte, 31 Decembre 1895.

Dr. N. Maier m. p., N. Neamtu m. p., N. Mosora m. p., Const. Hertia m. p.,
preşedinte. secretar. cassar. comptabil.
Dr. N. Calefariu m. p., B. Comsia m. p., I. Comsia m. p., N. Peligrad m. p.,
membru al direcţiunei. membru al direcţ. membru al direcţ. membru al direcţ.

Subsemnatul constliu de inspecţiune am esaminat bilanşul present, precum şi contul profitului şi al perderilor şi lam aflat în deplină consonanţă cu re-gistreele principale şi ausiliare.

I. Banciu m. p. D. Lăpădat m. p. A. Gogonea m. p., I. Hociotă m. p. I. Comsia m. p.

Editura şi tipariul tipografiei archidiecece